

Струка (назив):	КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ	
Занимање (назив):	МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ	
Предмет (назив):	СОЛФЕЂО	
Опис (предмета):	СТРУЧНИ ПРЕДМЕТ	
Модул (наслов):	МЕЛОДИКА	
Датум: август, 2020	Шифра:	Редни број: 01
Сврха		
Развијање музичког слуха, музикалности, способности интерпретације, перцепције и разумијевања музичких садржаја предвиђених наставним програмом за први разред средње музичке школе.		
Специјални захтјеви / Предуслови		
<ul style="list-style-type: none"> - Завршена основна школа. - Завршена основна музичка школа. - Положен пријемни испит. 		
Циљеви		
<ul style="list-style-type: none"> - Контурирани развој апсолутног и релативног слуха, музикалности, опште и музичке интелигенције, различитих когнитивних способности, рад на музичкој меморији као и развијање интересовања и љубави према музици и умјетности уопште. - Стицање нових, координација и систематизација усвојених знања, искустава и вјештина у функцији схватања, перцепције, рецепције, репродукције и продукције музике. - Развијање интерпретативних способности за гласовну репродукцију тонских висина и мелодијских примера предвиђених програмом за први разред средње музичке школе (СМШ). - Развијање способности разумијевања музичког садржаја. Упознавање, савладавање и озвучавање основних појмова из теорије музике, који су предвиђени програмом за први разред средње музичке школе. - Неометано повезивање перцепције и рецепције музике: од нотне слике до звука и од звука до нотне слике (записа). - Оспособљавање ученика да гласом изведу нотни текст (<i>a prima vista</i>) и да звук, који чују, могу свјесно да идентификују. - Трајна фиксација тонских висина. - Развој хармонског слуха. 		

Теме				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Фиксација основних тонова и фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција – утврђивање функционалног музичког мишљења. 2. Обрада и обнављање тоналитета до четири предзнака – формирање група према консонантним квинтакордима C-dura. 3. Рад на мутацији - поларност дура и мола (d – D, F – f, a – A, C – c, e – E, G – g). 4. Утврђивање балканског мола и молдур лествице. 5. Рад на хроматским скретницама, пролазницама и низовима. 6. Дијатонске модулације, модулативна иступања и тонални скокови у паралелни, доминантни и субдоминантни тоналитет. 7. Рад на пјевању инструктивних примјера и примјера из литературе (барок и класика) – <i>a prima vista</i>. 8. Пјевање етида са инструменталном пратњом. 9. Пјевање двогласних и вишегласних пјесама, инструктивних примјера и примјера из литературе. 10. Рад на развоју хармонског слуха. 				
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			Наставник треба да:
1. Фиксација основних тонова и фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција - утврђивање функционалног музичког мишљења.	<ul style="list-style-type: none"> - именује (солмизацијом и абecedом), препозна и запише све тонске висине у виолинском и бас кључу; - брзо примјењује многостраност лествичних тонова; - наведе и објасни основне функције у тоналитету; - да свесно и лако повезује осамостаљена имена тонова, односно једних те истих 	<ul style="list-style-type: none"> - препозна, интонира и запише основне тонове, као и појединачне тоно-ве сукцесивно интерпретиране од стране наставника у тоналитету који се обрађује; - транспонује и интонира солмизацијом напамет научене мотиве за скокове у одређени тон/ступањ тоналитета; - интонира разне варијанте каденци; - сам искомпонује каденцу у задатом тоналитету, ритмичкој 	<ul style="list-style-type: none"> - процјени сам себе и свој рад на фиксацији основних тонова и ступњева у оквиру хармонских функција. - да спозна и оправда важност рада на развоју функционалног мишљења. 	<ul style="list-style-type: none"> - поштује основни принцип рада и смјер наставе звук – слика – тумечење; - константно ради на повезивању звука и слике; - код ученика развија апсолутни и релативни слух; - стално инсистира на прожимању свих елемената наставе солфеђа (мелодика, интонирање и опажање, диктати, ритам, теорија музике, слушање музике, импровизација и музичко стваралаштво) како би се обезбиједио квалитетан, динамичан и успјешан рад на сваком појединачном елементу у процесу музичког описмењавања; - преко звучних представа (<i>модела</i>) и мелодијских примјера постави (обнови) основне тонове;

	солмизационих слогова са звучношћу различитих тонских функција.	врсти и уз примјену одређених ритмичких фигура; - користи одређене софтвере за рад на хармонским везама и тоналитетима; - усвојене мелодијске мотиве примјени у диктату (усмено или писмено).		<ul style="list-style-type: none"> - константно ради на корелацији овог модула са главним и осталим стручним предметима. - преко звучних представа (мотива) научи ученике скокове у одређене тонове/ступњеве тоналитета; - постави хармонске основе које су неопходне за издвајање тонова (солмизационих слогова) од звучности тонских функција и њихово лако међусобно спаривање унутар свих могућих варијанти, односно, да ради на развоју способности везивања једног те истог солмизационог слога за различите тонске функције: - примјењује апсолутну романску солмизацију; - код ученика развија сигурно и спонтано интонирање појединачних и групе тонова; - константно ради на транспоновану мотива за скокове у одређене тонове/ступњеве тоналитета; - ради са ученицима опажање појединачних тонова у различитим регистрима и њихово записивање у виолинском и бас кључу; - постави неколико варијанти каденце.
2. Обрада тоналитета до четири предзнака - формирање група према консонантним квинтакордима C –dura.	<ul style="list-style-type: none"> - објасни и прикаже схему група тоналитета, формираних према консонантним квинтакордима C-dura (блискост тоналитета по звучности); - наведе и разликује 	<ul style="list-style-type: none"> - пјева консонантне квинтакорде C - dura у мелодијском облику; - препозна, интонира и запише кратка мелодијско-ритмичка кретања и скокове у тоналитету који се обрађује; 	- оправда изабрани начин обраде тоналитета.	<ul style="list-style-type: none"> - поштује принцип редослиједа и начина обнављања тоналитета у којем доминира звучна (аудитивна) поставка; - приликом обраде и обнављања тоналитета користи принцип прожимања истоимених и паралелних тоналитета; - приликом поставке (обнављања) љествица/ тоналитета користи звучне представе – примјере из народне и умјетничке музике; - приликом утврђивања тоналитета сажима два различита приступа: преко паралелних

	тоналитете до четири повисилице и снизилице у предзнаку.	<ul style="list-style-type: none"> - изговори брзо квинтни круг навише и наниже; - изговори ланац дурских квинтакорда. 		<p>љествица и радом на истоименим тонским родовима - мутација (поларност дура и мола);</p> <ul style="list-style-type: none"> - примјењује вокализе и ради на испјевавању консонантних квинтакорда C-duga; - ради на испјевавању хроматских пролазница уз клавирску пратњу – пјевању вокализа које код ученика успостављају осјећај за препознавање нових тоника; - ради на пјевању љествица у поступном и терцном кретању навише и наниже. - научи ученике квинтни круг и ланац дурских квинтакорада.
3. Рад на мутацији - поларност дура и мола (d – D, F – f, a – A, C – c, e – E, G – g)	<ul style="list-style-type: none"> - објасни процес мутације (поларност дура и мола); - брзо именује тонове истоименог тоналитета супротног тонског рода; - брзо изговара мутационе облике дурских и молских квинтакорада; - задати примјер у дурском тонском роду напише у истоименом молском и обрнуто. 	<ul style="list-style-type: none"> - интонира и опажа примјере за поставку истоимених тоналитета – мутације; - интонира и опажа примјере за мутацију из музичке традиције српског али и других народа и народности за рад на мутацији; - интонира један примјер у оба тонска рода; - препозна и разликује молски и дурски тонски род; - препозна, интонира и запише штимове 	<ul style="list-style-type: none"> - процјени сам себе и свој рад на мутацији; - оцјени рад на поларности дура и мола. 	<ul style="list-style-type: none"> - преко звучних представа и мелодијских примјера ради на поставци и утврђивању поларности дура и мола; - користи вокализе за распјевавање као вид припреме за рад на мутацији; - користи примјере из музичке традиције српског али и других народа и народности за рад на мутацији; - развија сензибилитет слуха за разликовање тонских родова, за изграђивање интонације и разумијевање тонских збивања; - ради на мутацији консонантних квинтакорада C-duga; - користи један примјер за пјевање у оба тонска рода; - постави/обнови штимове тоналитета који су планирани за обраду у првом разреду СМШ;

		<p>тоналитета предвиђених за рад у првом разреду СМШ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - отпјева инструктивни примјер, примјер из литературе или народну пјесму <i>a prima vista</i> са свим музичким елементима; - импровизује мелодију у одређеном тоналитету. 		<ul style="list-style-type: none"> - интонира са ученицима различите варијанте каденци наизмјенично у оба тонска рода; - ради на развоју музичке креативности и стваралаштву код ученика; - ради на развоју вокалне технике и чисте интонације; - примењује ИКТ у настави. - константно ради на корелацији овог модула са главним и осталим стручним предметима.
4. Утврђивање балканског мола и молдур љествице.	<ul style="list-style-type: none"> - да именује тонове балканског мола и молдур љествице од задатог тона, навише и наниже. 	<ul style="list-style-type: none"> - интонира и опажа примјере из народне и умјетничке музике за поставку балканског мола и молдур љествице; - опази, идентификује и запише љествичне тонове балканског мола и молдура интерпретиране од стране наставника; - интонира различите варијанте каденци балканског мола и молдура. 	<ul style="list-style-type: none"> - процјени сам себе и свој рад на савладавању балканског мола и молдура. 	<ul style="list-style-type: none"> - преко звучних представа и мелодијских примјера ради на поставци и утврђивању балканског мола и молдура; - користити примјере из литературе у циљу упознавања ученика са одређеним стиливима у умјетничкој музици и њиховим карактеристичним елементима, (као дио процеса музичког образовања); - ради са ученицима на интонирању и опажању балканског мола и молдура; - интонира са ученицима различите варијанте каденци балканског мола и молдура.

<p>5.Рад на хроматским скретницама, пролазницама и одговарајућим ни-зовима (у распону чисте квинте)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - да у задатом низу именује хроматске скретнице и пролазнице навише и наниже; - да именује хроматске низове навише и наниже од задатог тона. 	<ul style="list-style-type: none"> - пјева и опажа хроматске пролазнице и скретнице навише и наниже уз хармонску пратњу; - пјева и опажа хроматске низове између ступњева тоничног трозвука навише и наниже уз хармонску пратњу; - пјева шест консонантних квинтакорада C - dura са хроматским пролазницама (вјештачким вођицама) између ступњева који су међусобно удаљени за цијели степен. 	<ul style="list-style-type: none"> - оцјени свој рад на на хроматским скретницама, пролазницама и низовима. 	<ul style="list-style-type: none"> - ради са ученицима на интонирању и опажању хроматске пролазнице и скретнице навише и наниже уз хармонску пратњу, као вид припреме за рад на модулацијама и алтерацијама; - ради са ученицима на интонирању и опажању хроматских низова навише и наниже уз хармонску пратњу.
<p>6. Дијатонске модулације, модулативна иступања и тонални скокови у паралелни, доминантни и субдоминантни тоналитет</p>	<ul style="list-style-type: none"> - прави разлику између дијатонске модулације, модулативног иступања и тоналног скока; - наведе пример модулативног иступања и тоналног скока; - наведе пример и кроз певање у себи изврши анализу одређене композиције; 	<ul style="list-style-type: none"> - да отпјева инструктивни примјер, примјер из умјетничке литературе или народну пјесму <i>a prima vista</i> која садржи дијатонску модулацију, модулативно иступање и/или тонални скок у паралелни, доминантни или субдоминантни тоналитет; - компоује краћи мелодијски примјер 	<ul style="list-style-type: none"> - подржи аргументима начин и пут рада на дијатонским модулацијама у паралелне, доминантне и субдоминантне тоналитете који су планирани у првом разреду СМШ. 	<ul style="list-style-type: none"> - упозна аудитивно, визуелно и теоријски ученике са дијатонским модулацијама, модулативним иступањима и тоналним скоковима; - научи одређени број мотива, инструктивних примјера, примјера из умјетничке литературе и народних пјесама које садрже дијатонску модулацију, модулативно иступање и/или тонални скок у паралелни, доминантни или субдоминантни тоналитет; - ради на интонирању и опажању модулативног иступања и тоналног скока; - ради на интонирању и опажању дијатонских модулација у паралелне,

	- препозна и обележи дијатонску модулацију у паралелни, доминантни и субдоминантни тоналитет.	који садржи дијатонску модулацију, модулативно иступање и/или тонални скок у паралелни, доминантни или субдоминантни тоналитет.		доминантне и субдоминантне тоналитете који су планирани за обраду у првом разреду СМШ (d-F; D-h; d-a; d-g; F-C; F-B; f-As; a-C; a-e; a-d; A-D; A-E; A-fis; C-G; C-F; C-a; c-Es; Es-B; e-a; E-A; E-H; E-cis; G-D; G-C; G-e; g-B); - ради на анализи музичких дјела, научи ученике да у нотоном тексту препознају и обиљеже дијатонске модулације у паралелни, доминантни и/или субдоминантни тоналитет.
7. Рад на пјевању инструктивних примјера и примјера из литературе (барок и класика) – <i>a prima vista</i> .	- током прегледавања нотног текста пјевањем у себи изврши анализу инструктивног примјера, примјера из умјетничке литературе или народне пјесме.	- да отпјева инструктивни примјер, примјер из литературе или народну пјесму <i>a prima vista</i> са свим музичким елементима (динамика, фразирање, агогика, темпо, артикулација,...) - да емотивно и естетски доживи и интерпретира народне пјесме као и примјере из литературе,	- процјени сам себе и свој рад на интерпретацији обрађених народних пјесама, инструктивних примјера или примјера из литературе за рад на пјевању с листа.	- ради на примјерима за пјевање с листа са и без припреме; - приликом припреме примјера за пјевање с листа ради на интонирању каденци, штима, љествице, опажњу и интонирању појединачних и групе тонова, интонирању мотива за скокове у одређени ступањ и примењује визуелна наставна средства – табулатор; - захтева од ученика да примјере изводе музикално и уз поштовање свих ознака.
8. Пјевање етида са инструменталном пратњом.	- током прегледавања нотног текста пјевањем у себи изврши анализу етиде са инструменталном пратњом.	- да уз инструменталну пратњу наставника интерпретира одређени мелодијски примјер; - сам интерпретира примјер на хармонском инструменту, као и да буде способан да се сам прати на (хармонском)	- критички просуди изабране примјере за рад на пјевању етида са инструменталном пратњом.	- примењује у настави рад на пјевању етида с хармонском пратњом ради постизања чистије и сигурније интонације код ученика, спонтанијег и флуентног пјевања и даљем развоју хармонског слуха; - развија код ученика музичку креативност. - константно ради на корелацији овог модула са главним и осталим стручним предметима.

		инструменту и истовремено гласом изводи одређени примјер.		
9. Пјевање двогласних и вишегласних пјесама, инструктивних примјера и примјера из литературе	- током прегледавања нотног текста пјевањем у себи изврши анализу двогласног и вишегласног примјера.	- учествује у двогласном и вишегласном извођењу једноставнијих примјера (<i>a prima vista</i>); - импровизује мелодију на одређеном исону.	- сам процјени свој рад и успјех у заједничкој интерпретацији двогласних и вишегласних примјера.	- систематски и методички развија способност учествовања у двогласним и вишегласним вокалним и вокално-инструменталним композицијама, народним и примјерима из литературе (исон, бочно, супротно, паралелно пјевање).
10. Рад на развоју хармонског слуха.	- током прегледавања нотног текста и пјевањем у себи изврши анализу анализу двогласног и вишегласног инструктивног примјера, примјера из умјетничке литературе или народну пјесму.	- интонира и опажа каденце; - интонира и опажа штимове; - интонира и опажа акорде; - интонира и опажа строге хамонске везе.		- систематски и методички развија код ученика хармонски слух; - ради на интонирању и опажању акорада; - ради на интонирању и опажању каденци; - ради на интонирању и опажању хармонских веза; - неопходно је непрестано прожимање сва четири модула, на сваком часу; - константно ради на корелацији овог модула са главним и осталим стручним предметима.
Интеграција				
Корелација са главним и стручним предметима.				
Извори				
<ul style="list-style-type: none"> Vasiljević, M. Zorislava (2000). <i>Metodika muzičke pismenosti</i>. Beograd: Akademija Vasiljević, M. Zorislava (2006). <i>Metodika muzičke pismenosti</i>. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Васиљевић, З., Дробни, И., Каран, Г., Ћалић, М. (2000). <i>Солфеђо са теоријом музике за I разред средње музичке школе (треће издање)</i>. Београд: Завод за уџбенике и наставна средстава 				

- Vasiljević, Z., Drobni, I., Karan, G., Čalić, M. (1988). *Solfeđo sa teorijom muzike za I usmerenog obrazovanja muzičke struke*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Danhauzer, Lemoine, Lavignac. (1910). *Solfège des solfeges 1^A - singing exercises*. Paris: Edition H. Lemoine.
- Drobni, I., Drobni, T. (2015). *Solfeggietto : 440 melodijskih etida* Miodraga, Mirosłave i Zorislave Vasiljević, Ivane i Tatjane Drobni. Beograd : Fakultet muzičke umetnosti
- Drobni, I., Ristić, T. (2003). *Bahovi korali - uvod u interfunkcionalnu nauku o muzici*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
- Jovanović, V. (2001). *Solfeđo za I razred srednje muzičke škole*. Zemun: Savez društava muzičkih i baletskih pedagoga Srbije.
- Павловић, С. (2018). *Солфеђо 1 – репетиторијум*. Бања Лука: Музиколошко друштво Републике Српске.
- Panseron, A. (1865). *A B C MUSICAL*. Paris.
- Фридкин. А. *Чтение с листа на уроках сольфеджио*. Москва: Музыка.

Оцјењивање

Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.

Приликом оцјењивања процјењују се:

Напапет научени мотиви за утврђивање скокова у одређене ступњеве у свим тоналитетима који су предвиђени за обраду.

Један примјер из области вишегласног пјевања

Једна етида са клавирском пратњом

ИСПИТНИ ЗАХТЈЕВИ:

Усмени дио испита:

Интонирање штима, каденце и појединачних тонова у тоналитету мелодијског примјера

Примјер за пјевање са листа (тоналитети у оквиру градива)

	Усмено излагање	Тест	Испит
Пјевање инструктивних примјера и примјера из литературе <i>a prima vista</i>	*	*	*
Етида са инструменталном пратњом	*	*	
Двогласно и вишегласно пјевање	*	*	

Струка (назив):	КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ		
Занимање (назив):	МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ		
Предмет (назив):	СОЛФЕЂО		
Опис (предмета):	СТРУЧНИ ПРЕДМЕТ		
Модул (наслов):	ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ; ДИКТАТИ		
Датум: август, 2020.	Шифра:	Редни број:	02
Сврха			
Развијање музичког слуха, музичке меморије, способности интерпретације, перцепције и разумијевања музичких садржаја предвиђених наставним програмом за први разред средње музичке школе. Упознавање, савладавање и озвучавање основних појмова из теорије музике.			
Специјални захтјеви / Предуслови			
<ul style="list-style-type: none"> - Завршена основна школа. - Завршена основна музичка школа. - Положен пријемни испит. 			
Циљеви			
<ul style="list-style-type: none"> - Контурирани развој слуха, музикалности, опште и музичке интелигенције, различитих когнитивних способности, рад на музичкој меморији као и развијање интересовања и љубави према музици и умјетности уопште. - Стицање нових, координација и систематизација усвојених знања, искустава и вјештина у функцији схватања, перцепције, рецепције, репродукције и продукције музике. - Развијање способности разумијевања музичког садржаја. Упознавање, савладавање и озвучавање основних појмова из теорије музике, који су предвиђени програмом за први разред средње музичке школе. - Неометано повезивање перцепције и рецепције музике: од нотне слике до звука и од звука до нотне слике (записа). (Оспособљавање ученика да гласом изведу нотни текст <i>a prima vista</i> и да звук, који чују, могу свјесно да идентификују.) - Синхронизација гласовне репродукције са чулом слуха те чисто интонирање и тачно регистровање тонских висина. - Трајна фиксација тонских висина. - Развој хармонског слуха. 			
Теме			

- ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ

1. Интонирање и опажање основних тонова
2. Интонирање и опажање појединачних тонова у одређеном тоналитету.
3. Опажање апсолутних висина тонова
4. Интонирање и опажање групе тонова и мотива.
5. Интонирање и опажање штимова од камертона (тоналитета који се обрађују)
6. Интонирање и опажање двозвука/интервала.
7. Интонирање и опажање трозвука и четворозвука.
8. Опажање мјере.

- ДИКТАТИ

9. Записивање дијатонских тонова у једном и два линијска система одређеног тоналитета
10. Записивање групе тонова, мотива и фраза у једном или два линијска система у тоналитету који се обнавља или обрађује
11. Записивање апсолутних висина тонова
12. Записивање штимова датих од камертона
13. Записивање двослојних музичких примјера
14. Записивање каденце.
15. Записивање народне пјесме са текстом, главних мотива или тема из умјетничке музике
16. Записивање једногласних мелодијских диктата
17. Записивање ритмичких мотива и диктата.
18. Записивање хармонских веза.

Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1. Интонирање и опажање основних тонова.	- именује (солмизацијом и абecedом), препозна и запише основне тонове у виолинском и бас кључу.	- препозна, интонира и запише појединачне тонове сукцесивно интерпретиране од стране наставника у тоналитету који се обрађује.	- процјени сам себе и свој рад.	- ради на интонирању и опажању основних тонова; - инсистира на познавању модела за поставку основних тонова.

2. Интонирање и опажање појединачних тонова у одређеном тоналитету	<ul style="list-style-type: none"> - именује (солмизацијом и абecedом), препозна и запише све тонске висине у виолинском и бас кључу - брзо примјењује многостраност љествичних тонова - наведе и објасни основне функције у тоналитету. 	- интонира и опажа појединачних тонова у одређеном тоналитету у свим регистрима.	- процјени сам себе и свој рад.	<ul style="list-style-type: none"> - ради на интонирању и опажању појединачних тонова у одређеном тоналитету - инсистира на познавању мотива за утврђивање скокова (обавезно коришћење солмизације) - инсистира на томе да у редослиједу и начину обнављања тоналитета доминира звучна (аудитивна) поставка; - константно ради на корелацији овог модула са главним и осталим стручним предметима.
3. Опажање апсолутних висина тонова	- разуме и јасно образложи искључивост једностраног абecedног именовања појединих тонова у низу од e^1 до d^2 .	да опажа (усмено и писмено) апсолутне висине тонова у обиму од e^1 до d^2 .		- ради систематично и континуирано на опажању апсолутних висина тонова у обиму од e^1 до d^2 . Прво од a^1 до d^2 , а затим од e^1 до a^1 , и на крају цијели обим.
4. Интонирање и опажање групе тонова и мотива.	- запише напамет научене мотиве за скокове у одређени ступањ љествице.	- препозна, интонира и запише кратка мелодијско-ритмичка кретања и скокове у тоналитету који се обрађује.		<ul style="list-style-type: none"> - ради на интонирању и опажању групе тонова и мотива (скокова у одређени ступањ љествице), мутационих мотива, модулационих мотива - користи примјере из српске традиционалне народне музике, као и музике других народа, у циљу упознавања и очувања традиције, идентитета и естетског пјевања те рада на мутационим мотивима.
5. Интонирање и опажање штимова од камертона (тоналитета који се обрађују)	- зна да пјева и именује тонове штимова од камертона(тоналитета који се обрађују).	- да препозна, интонира и запише штимове тоналитета који су планирани у првом разреду СМШ.		- систематично и методички ради на интонирању и опажању штимова од камертона (тоналитета који се обрађују).

6. Интонирање и опажање двозвука/интервала.	- именује љествичне интервале, хармонске и интервале од слободно датог тона, навише и наниже.	- препозна и интонира двозвуке (интервале) који у тоналитету и од слободно задатог тона; - препозна и интонира појединачне тонове двозвука; - интонира и опажа кратке мотиве у двогласу.	- процјени сам себе и свој рад.	- систематично и методички ради на интонирању и опажању двозвука/интервала; - ради на интонирању и опажању кратких мотива у двогласу (горње или доње дионице); - константно ради на корелацији овог модула са главним и осталим стручним предметима.
7. Интонирање и опажање трозвука и четворозвука.	- именује акорде од слободно датог тона, навише и наниже (дурски, молски и умањени квинтакорд са обртајима, прекомјерни (без обртаја), доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд.	- препозна и интонира појединачне тонове трозвука и четворозвука (сопран, бас, тон у средини,...); - интонирање и опажање кратких мотива у вишегласју (горње или доње дионице); - аудитивно и визуелно идентификује тражени фактурни слој из вишегласног примјера који наставник интерпретира или се слуша са носача звука; - интонира акорде навише и наниже од слободно датог тона (дурски, молски и умањени квинтакорд са обртајима, прекомјерни (без обртаја), доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд.	- процјени сам себе и свој рад.	- ради на препознавању и интонирању појединачних тонова трозвука и четворозвука (сопран, бас, тон у средини,...); - ради на интонирању и опажању кратких мотива у вишегласју (горње или доње дионице); - ради на интонирању акорде навише и наниже од слободно датог тона (дурски, молски и умањени квинтакорд са обртајима, прекомјерни (без обртаја), доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд - користи примјере из литературе у циљу упознавања ученика са одређеним стилизовима у умјетничкој музици и елементима који га чине (музичко образовање); - систематски и методички развија способност учествовања у двогласним и вишегласним вокалним и вокално-инструменталним композицијама, народним и примјерима из литературе (бочно, супротно, паралелно кретање).

8. Опажање мјере	- разуме природу и карактер мјера, које су планиране у првом разреду СМШ.	одреди врсту ритма и мјеру пјесме или композиције коју изводи наставник или се слуша са носача звука.	- процјени сам себе и свој рад.	- ради на опажању мјере (народних пјесама и примјера из литературе извођених од стране наставника или са носача звука); - примјењује ИКТ у настави.
9. Записивање дијатонских тонова у једном и два линијска система (широки регистар) одређеног тоналитета	- препозна и именује (солмизацијом и абecedом) и све тонске висине у виолинском и бас кључу; - брзо примјењује многостраност љествичних тонова.	- запише појединачне тонове у једном и два линијска система (виолински и бас кључ) у одређеном тоналитету (који се обнавља или обрађује) у свим регистрима.	- процјени сам себе и свој рад.	инсистира на познавању модела за поставку основних тонова, као и мотива за утврђивање скокова (обавезно коришћење солмизације, док модели треба да буду савладани и са текстом); - инсистира на томе да у редослиједу и начину обнављања тоналитета доминира звучна (аудитивна) поставка.
10. Записивање групе тонова, мотива и фраза у једном или два линијска система у тоналитету који се обнавља или обрађује.	- запише напамет научене мотиве за скокове у одређени ступањ љествице.	- запише кратка мелодијско-ритмичка кретања и скокове у тоналитету и примјерима из традиционалне и умјетничке музике који се обрађују.	- процјени сам себе и свој рад.	- ради на диктирању групе тонова и мотива (скокова у одређени ступањ љествице), мутационих мотива, модулационих мотива; - користи примјере из српске традиционалне народне музике, као и музике других народа у раду на диктатима.
11. Записивање апсолутних висина тонова	- именује хроматски низ тонова од e^1 до d^2 водећи рачуна о искључивости једностраног абecedног именовања појединих тонова у низу од e^1 до d^2 .	- запише апсолутне висине тонова у обиму a^1-d^2 ; e^1-a^1 ; e^1-d^2 .	- процјени сам себе и свој рад.	- ради систематично и континуирано на усменим и писменим диктатима апсолутних висина тонова у обиму од e^1 до d^2 .
12. Записивање штимова датих од камертона	- зна да именује тонове штимова од камертона (тоналитета који се обрађују).	- запише штимове тоналитета који су планирани за обраду у првом разреду СМШ.	- процјени сам себе и свој рад.	- систематично и методички ради на писменим и усменим диктатима штимова од камертона (тоналитета који се обрађују).

13. Записивање двослојних музичких примјера.	- именује љествичне интервале, хармонске и интервале од слободно датог тона, навише и наниже.	- опази и запише највиши или најнижи фактурни слој одређеног двослојног полифоног или хомофоног музичког примјера. - опази и запише двозвук/интервал у тоналитету и од слободно задатог тона. - запише кратак двогласни диктат.	- процјени сам себе и свој рад.	- систематично и методички ради на усменим и писменим диктатима полифоних и хомофоних кратких двослојних музичких примјера и двозвука/интервала.
14. Записивање каденце	- именује главне ступњеве и функције тоналитета. - именује абecedом различите варијанте каденце.	- запише аутентичне каденце (вариране ритмички и мелодијски).	- процјени сам себе и свој рад.	- систематично и методички ради на записивању различитих варијанти каденце; - развија код ученика музичку креативност.
15. Записивање народне пјесме са текстом, главних мотива или тема из умјетничке музике	- препозна обрађене народне пјесме и примјере из умјетничке литературе.	- запише народну пјесму са текстом, главни мотив или тему из умјетничке музике коју изводи наставник или се емитује са носача звука.	- процјени сам себе и свој рад.	- ради на томе да ученици записују народне пјесме са текстом, главне мотиве или теме из умјетничке музике које интерпретира он сам или бивају емитовани са носача звука. - користи ИКТ у настави.
16. Записивање једногласних мелодијских диктата	- препозна и именује тоналитет у коме се изводи мелодијски диктат.	- запише једногласни мелодијски диктат, свиран по двотактима или фразама у оквиру градива из области мелодике.	- процјени сам себе и свој рад.	- константно ради на једногласним мелодијским диктатима, - свира диктате по двотактима или фразама у оквиру градива из области мелодике.

17. Записивање ритмичких мотива и диктата.	- препозна и именује ритмичке врсте и ритмичке фигуре обрађене у првом разреду СМШ.	- запише ритмичке мотиве и диктате према принципу "Дандело" и на једној линији.	- процјени сам себе и свој рад.	- ради на ритмичким диктатима према принципу "Дандело". - ради на ритмичким диктатима који се записују на једној линији.
18. Записивање хармонских веза.	- изврши хармонску анализу вишегласног инструктивног примјера или примјера из умјетничке литературе.	- опажа и запише строге хамонске везе: - приликом рада на хармонској анализи опажа или препознаје хармонска кретања уз помоћ гласовне репродукције у себи.	- процјени сам себе и свој рад.	- систематски и методички развија код ученика хармонски слух. - ради на опажању и записивању акорада. - ради на опажању и записивању хармонских веза; - константно користи композиције и инструктивне примјере који се обрађују на главним и осталим стручним предметима.

Интеграција

Корелација са главним и стручним предметима.

Извори

- Vasiljević, M. Zorislava (2000). *Metodika muzičke pismenosti*. Beograd: Akademija
- Vasiljević, M. Zorislava (2006). *Metodika muzičke pismenosti*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
- Васиљевић, З., Дробни, И., Каран, Г., Ћалић, М. (2000). *Солфеђо са теоријом музике за I разред средње музичке школе (треће издање)*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средстава
- Vasiljević, Z., Drobni, I., Karan, G., Čalić, M. (1988). *Solfedžo sa teorijom muzike za I usmerenog obrazovanja muzičke struke*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Павловић, С. (2018). *Солфеђо I – репетиторијум*. Бања Лука: Музиколошко друштво Републике Српске.
- Диктати: Галон, Ладухин, Фридикин

Оцјењивање

Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.

Приликом оцјењивања процјењују се:

- Напамет научени модели за поставку основних тонова – солмизацијом и са текстом.
- Напамет научени мотиви за утврђивање скокова у поједине ступњеве у свим тоналитетима који се обрађују.
- Препознавање мотива.

- Интонирање дурских и молских трозвука навише и наниже (обавезно познавање мелодисјких клишеа за интонирање ових акорада).
- Опажање, интонирање и записивање штимова тоналитета до четири предзнака.
- Опажање и записивање апсолутних висина у два обима појединачно и то од a^1 до d^2 и од e^1 до a^1 као и опажање комплетног обима, од e^1 до d^2 (усмено абecedом).
- Препознавање, интонирање и опажање групе тонова, мотива (скокови и одређени ступањ љествице) мутационих мотива, модулационих мотива.
- Записивање једногласних мелодијских диктата, свираних по двотактима и фразама.
- Записивање двослојних музичких примјера.
- Записивање хармонских веза.

ИСПИТНИ ЗАХТЈЕВИ:

Усмени дио испита:

Једногласни мелодијски диктат са мутацијом или модулацијама у доминантни или паралелни тоналитет.

Интонирање штима, каденце и појединачних тонова у тоналитету мелодијског примјера

	Усмено излагање	Тест	Испит
Интонирање и опажање појединачних тонова у одређеном тоналитету			*
Опажање апсолутних висина	*		
Интонирање и опажање штимова од камертона (тоналитета који се обрађују)		*	*
Интонирање и опажање, двозвука и акордских склопова навише и наниже	*		
Опажање мјере	*		
Записивање дијатонских тонова у једном и два линијска система		*	
Записивање апсолутних висина тонова (a^1 - d^2 : e^1 - a^1 , e^1 - d^2)		*	
Записивање штимова датих од камертона		*	
Записивање једногласних мелодијских диктата, свираних по двотактима и фразама у оквиру градива из мелодике		*	*
Записивање двослојних музичких примјера		*	
Записивање хармонских веза.		*	

Струка (назив):	КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ	
Занимање (назив):	МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ	
Предмет (назив):	СОЛФЕЂО	
Опис (предмета):	СТРУЧНИ ПРЕДМЕТ	
Модул (наслов):	РИТАМ	
Датум: август, 2020.	Шифра:	Редни број: 03
Сврха		
Развијање ритмичких способности ученика за гласовну и мануелну репродукцију ритмичких врста и фигура предвиђених програмом за први разред средње музичке школе, као и за идентификацију истих.		
Специјални захтјеви / Предуслови		
<ul style="list-style-type: none"> - Завршена основна школа. - Завршена основна музичка школа. - Положен пријемни испит. 		
Циљеви		
<ul style="list-style-type: none"> - Континуирани развој слуха, музикалности, опште и музичке интелигенције, различитих когнитивних способности, рад на музичкој меморији као и развијање интересовања и љубави према музици и умјетности уопште. - Стицање нових, координација и систематизација усвојених знања, искустава и вјештина у функцији схватања, перцепције, рецепције, репродукције и продукције музике. - Развијање ритмичких способности ученика за гласовну и мануелну репродукцију ритмичких врста и фигура предвиђених програмом за први разред СМШ, као и за идентификацију истих. - Неометано повезивање перцепције и рецепције музике: од нотне слике до звука и од звука до нотне слике (записа). (Оспособљавање ученика да гласом изведу нотни текст <i>a prima vista</i> и да звук, који чују, могу свјесно да идентификују.) - Корелација и интеракција наставе солфеђа са инструменталном наставом, наставом хора и теоријских предмета. 		
Теме		

1. Утврђивање ритмичких врста и ритмичких фигура постављених у основној музичкој школи (ОМШ). 2. Рад на народним ритмовима са једним троделом. 3. Одређивање метричке врсте изоритма и метаритма у народним пјесмама 4. Равномјерно читање (хоризонтално и вертикално) са промјенама кључева 5. Мануелна репродукција ритма 6. Опажање и записивање ритмичких мотива и диктата 7. Парлато – ритмичко читање.				
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способен да:			Наставник треба да:
1. Утврђивање ритмичких врста и ритмичких фигура постављених у ОМШ.	<ul style="list-style-type: none"> - да дефиниције ритма, мере, метра и такта. - наведе поделу ритма (на изоритам и метаритам) и ритмичких врста (према броју и врсти потеза при тактирању); - препозна и именује ритмичке фигуре (постављене на настави солфеђа у ОМШ). 	<ul style="list-style-type: none"> - аудитивно и визуелно препозна и интерпретира ритмичке врсте и фигуре постављене у ОМШ : - препозна и интерпретира ритмичке фигуре (дводијелне, тродијелне, четвородијелне и осмодијелне подјеле; пунктиране и обрнуто пунктиране фигуре; синкопе; контртан; супротстављање пунктираног ритма и триоле, тродијелни ритмови са простом диобом тродијела; пунктиране фигуре са и без узмаха и неправилне ритмичке групе; - захваљујући звучној представи, лакше препозна, савлада, схвати и репродукује одређене ритмичке врсте и фигуре, 	<ul style="list-style-type: none"> - процјени сам себе и свој рад. 	<ul style="list-style-type: none"> - ради на утврђивању (поставци) ритмичких врста и ритмичких фигура постављених у ОМШ, што ће даље пружити добру основу за надоградњу и наслојавање новог градива предвиђеног програмом за први разред СМШ; - звучно демонстрира, визуелно прикаже и објасни ритмичке фигуре (дводелне, троделне, четвороделне и осмоделне поделе, пунктиране и обрнуто пунктиране фигуре, синкопе, контртан, триоле и неправилне ритмичке групе), у корелацији са наставним предметом Теорија музике; - се у настави руководи основним принципом рада, од звука према нотној слици и тумачењу. - стално прожима рад на свим елементима наставе солфеђа (ритам, мелодика, диктати, интонирање и опажање, слушање музике, музичко стваралаштво и теорија музике) како би се обезбједио квалитетан, динамичан и успјешан рад на сваком појединачном елементу у процесу музичког описмењавања; - константно користи композиције и инструктивне примјере који се обрађују на главним и осталим стручним предметима.

		те да перципиране појаве претвори у нотну слику.		
2. Рад на народним ритмовима са једним троделом	- разликује термин метаритам од термина изоритам - наведе и објасни мјере: 7/8, 5/8 и 9/8.	- да на основу научених мелодијских клишеа (народних пјесама) за поставку метаритма опажа и изводи (гласовном и мануелном репродукцијом) инструктивне ритмичке примјере као и народне пјесме у мјерама: 7/8, 5/8 и 9/8.		- постави метаритам помоћу мелодијских клишеа (народних пјесама) поштујући дидактички принцип поступности: 7/8, 5/8, 9/8. - ради на опажању и интонирању инструктивних ритмичких примјера као и народних пјесама у мјерама: 7/8, 5/8 и 9/8.
3. Опажање и одређивање ритмичке/метричке врсте изоритма и метаритма	- прикаже и објасни различите метричке ознаке и њихове јединице бројања. - разликује ритмички од метричког акцента	- аудитивно (помоћу тактирања) и визуелно препозна и интерпретира различите ритмичке/метричке врсте изоритма. - опажа и одреди акценте и метричке врсте (метаритам) у народним пјесмама према пјевању наставника или са носача звука (са једним троделом) мјере: 7/8, 5/8, 9/8.		- кроз примјере из умјетничке музике и инструктивне ритмичке примјере и вјежбе приближи ученицима изоритам. - прикаже начине тактирања и примењује их, те да посебну пажњу посвети јасним и прецизним покретима руке при тактирању, како се ови покрети не би претворили у диригентске; - кроз народне пјесме и инструктивне ритмичке примјере и вјежбе приближи ученицима народне ритмове: 5/8, 7/8 и 9/8;
4. Равномјерно читање (хоризонтално и вертикално) са промјенама кључева	- разуме и објасни равномјерно читање и корални ритам.	- да са више лакоће, гласовно репродукује, у различитим темпима, инструктивне примјере као и примјере из литературе за равномјерно читање (корални ритам) у различитим кључевима;		- води рачуна да приликом равномјерног читања (ритмичког читања и пјевања мелодијских примјера) ученици не враћају поглед уназад (регресија). На тај начин обезбјеђује се сналажење у групном музицирању, нарочито у хору и оркестру.

5. Мануелна репродукција ритма	- препозна и именује ритмичке врсте и ритмичке фигуре обрађене у првом разреду СМШ.	- мануелном репродукцијом изводи ритмичке врсте и фигуре предвиђене за обраду у првом разреду СМШ; - учествује у извођењу једноставнијих ритмичких примјера једнослојне, двослојне и вишеслојне фактуре.	- процјени сам себе и свој рад.	- систематски и методички развија способност учествовања ученика у мануелној репродукцији једноставнијих ритмичких примјера једнослојне, двослојне и вишеслојне фактуре. - Обрати пажњу на функцију и начин употребе лијеве руке (одржавање пулсације јединице бројања у задатом темпу). Води рачуна да се покрет (ударац) лијеве руке не претвори у тактирање на два.
6. Опажање и записивање ритмичких мотива и диктата.	- препозна и именује ритмичке врсте и ритмичке фигуре обрађене у првом разреду СМШ.	- препозна и запише кратке ритмичко-мелодијске мотиве (фразе). - запише ритмичке мотиве и диктате према принципу "Дандело". - запише ритмичке мотиве и диктате на једној линији.		- примјењује рад на препознавању ритмичко-мелодијских мотива (усмено и писмено) - ради на ритмичким диктатима према принципу "Дандело". - ради на ритмичким диктатима који се записују на једној линији.
- Парлато -ритмичко читање.	- препозна и именује ритмичке врсте и ритмичке фигуре обрађене у првом разреду СМШ.	- гласовно (солмизационим слововима), уз прецизно тактирање, репродукује инструктивне или примјере из умјетничке литературе (инструментане и вокалне) за ритмичко читање (парлато) – <i>a prima vista</i> , водећи при том рачуна о свим компонентама који чине једну музичку интерпретацију цјеловитом; - инструктивни примјери са обиљеженим темпима (италијанске ознаке за		- систематски и методички води наставу ритма (укључујући све наведене дисциплине наставе ритма, које треба да се стално прожимају) како би дошао до крајњег циља из области ритма: течно, тачно, лако и изражајно читање нотног текста (музичког садржаја) са разумјевањем; - систематски и методички развија способност учествовања ученика у двогласним и вишегласним вокалним и вокално-инструменталним композицијама народним и примјерима из умјетничке литературе; - ученике извјежба да у самом читању с листа примјене све научено, чиме се суштина солфеђа, као предмета у служби другим

		карактер и метрономске ознаке), акцентима, фразама у умереним темпима и са промјеном кључева.		предметима, а посебно инструмента и гласа, потпуно испуњава; - објасни ученицима однос између метрономских ознака и израза за карактер музичког дела.
Интеграција				
Корелација са главним и стручним предметима.				
Извори				
<ul style="list-style-type: none">• Vasiljević, M. Zorislava (2000). <i>Metodika muzičke pismenosti</i>. Beograd: Akademija• Vasiljević, M. Zorislava (2006). <i>Metodika muzičke pismenosti</i>. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva• Васиљевић, З.,Дробни, И.,Каран, Г., Ћалић, М. (2000). <i>Солфеђо са теоријом музике за I разред средње музичке школе (треће издање)</i>. Београд: Завод за уџбенике и наставна средстава• Vasiljević, Z.,Drobni, I.,Karan, G., Čalić, M. (1988). <i>Solfedžo sa teorijom muzike za I usmerenog obrazovanja muzičke struke</i>. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.• Jean-Clement Jollet. (1995). <i>Playing with rhythms ... and playing with cefs</i>. Paris: Gerard Billaudot Editeur, Volume 1 – 9• Јовановић, В. (2001). <i>Ритмичка лектура</i>. Земун: Савез друштва музичких и балетских педагога Србије.• Noel Gallon 50 Leçons de Solfège rythmiques 1er recueil (избор)				
Оцјењивање				
<p>Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.</p> <p>Приликом оцјењивања процјењују се: напамет научени мелодијски клишеи за поставку ритмичких врста и фигура; усвојена техника тактирања која мора бити доведена до аутоматизма; опажање, препознавање и записивање кратких „мотива“ и диктата према систему „Дандело“ ; одређивање метричке врсте ; два примјера за мануелну репродукцију ритма (једногласни и двогласни); Четири примјера за парлато са различитом проблематиком, гдје је потребно сагледати, разумјети и извести све ознаке које прате нотни текст.</p>				
ИСПИТНИ ЗАХТЈЕВИ:				
Усмени дио испита:				
Примјер за ритмичко читање са листа – парлато (ритмичке врсте и фигуре у оквиру градива)				
	Усмено излагање	Тест	Испит	
Утврђивање ритмичких врста и фигура.	*	*		
Мануелна репродукција ритма	*	*		
Равномјерно читање	*	*		

Парлато-ритмичко читање	*	*	*
Ритмичко вишегласје	*	*	
Ритмички диктати	*	*	

Струка (назив):	КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ		
Занимање (назив):	МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ		
Предмет (назив):	СОЛФЕЂО		
Опис (предмета):	СТРУЧНИ ПРЕДМЕТ		
Модул (наслов):	ТЕОРИЈА И ЗВУК		
Датум: август, 2020	Шифра:	Редни број: 04	
Сврха			
Развијање способности, перцепције, рецепције, интерпретације и разумијевања музичких садржаја предвиђених наставним програмом за први разред СМШ. Трајно усвајање знања и вјештина из области теорије музике.			
Специјални захтјеви / Предуслови			
<ul style="list-style-type: none">- Завршена основна школа.- Завршена основна музичка школа.- Положен пријемни испит.			
Циљеви			
<ul style="list-style-type: none">- Трајно усвајање знања и умећања из области теорије музике.- Корелација и интеракција наставе солфеђа са наставом предмета Теорије музике.- Постављање сигурне основе за даље изучавање хармоније, контрапункта, музичких облика и напредовања у солфеђу.- Развијање способности брзог музичког, логичког, креативног и апстрактног мишљења, уопштавања и закључивања из области теорије музике.- Олакшавање тумачења и извођења нотног текста.- Контуирани развој музичког слуха, музикалности, опште и музичке интелигенције, различитих когнитивних способности, рад на музичкој меморији као и развијање интересовања и љубави према музици и умјетности уопште.			

- Стицање нових, координација и систематизација усвојених знања, искустава и вјештина у функцији схватања, перцепције, рецепције, репродукције и продукције музике.
- Развијање способности разумијевања музичког садржаја. Упознавање, савладавање и «озвучавање» основних појмова из теорије музике, који су предвиђени за обраду програмом за први разред средње музичке школе.
- Неометано повезивање перцепције и рецепције музике: од нотне слике до звука и од звука до нотне слике (записа). Оспособљавање ученика да гласом изведу нотни текст *a prima vista* и да звук, који чују, могу свјесно да идентификују.

Теме

1. Тон и његове особине.
2. Ритам и метар (ритмичке врсте и ритмичке фигуре савладане у основној музичкој школи, мјера, такт, акценат, темпо, орнаменти)
3. Тонски низови и љествице
4. Интервали (термин и класификација интервала, практични рад са интервалима).
5. Акорди (појам, облици и типови акорада, љествични акорди и њихова многостраност, практични рад са акордима).
6. Тоналитет (појам, функције у тоналитету, каденце, штимови, хармонске везе, дијатонске модулације, мутација, практична примјена).

Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1. Тон, његове особине и нота као графички приказ тона.	- наведе основне карактеристике тона; напише и препозна ноте по трајању и висини тонова; - препозна и именује одређени број ознака и скраћеница за динамику, темпо, агогику и артикулацију; - схвати природу релативног и апсолутног слуха.	- брзо чита и репродукује тонске висине и ритмичка трајања; - аудитивно и визуелно препозна, разликује и именује одређене звучне појаве и ознаке за трајање, висину, јачину, и боју тона (инструмента/гласа).	- процјени сам себе и свој рад.	- укаже ученицима теоријски и практично на особине звука и знаке за трајање, висину, јачину и боју звука. Објасни разлику између појмова резонанца и рефлексја звука; - ради на развоју самосталног мишљења; - исту појаву приказује и објашњава на више начина; - теоријска тумачења константно повезује са нотним текстом и звучним представама; - кроз нотне и звучне примјере ученике упозна са одређеним бројем ознака за динамику и артикулацију; - охрабри ученика да ради на развијању и усавршавању не само релативног, већ, у знатној мјери, и апсолутног слуха,

2. Ритам и метар	<ul style="list-style-type: none"> - напамет репродукује дефиниције ритма, мјере, метра, такта, ритмичких врста; - изврши подјелу ритма (изоритам и метаритам) и ритмичких врста (према броју и врсти потеза при тактирању); - прикаже и објасни различите метричке ознаке и њихове јединице бројања; - препозна и именује ритмичке фигуре. 	<ul style="list-style-type: none"> - аудитивно и визуелно препозна и интерпретира различите ритмичке врсте (дводијелне, тродијелне и мјешовите) - аудитивно и визуелно опажа и интерпретира постављене ритмичке фигуре; - препозна и изведе одређене тонске украсе – орнаменте; - схвати темпо не као брзину извођења, већ као вријеме извођења, које обезбјеђује прави карактер музичког дјела, као и да настави осталих елемената наставе солфеђа и других предмета све то и примјени. 		<ul style="list-style-type: none"> - ученике научи дефиниције ритма, метра мјере и такта и укаже на разлике између ових термина; - упозна ученике са класификацијом ритма и ритмичких врста; - поставља и тумачи ритам увек полазећи од звука (кроз народне или умјетничке пјесме и инструменталне примјере) ка нотној слици и од ритма ка метру; - развија код ученика способност праћења нотног текста по широкој хоризонтални линијског система и способност равномјерне пулсације и читања; - звучно демонстрира, визуелно прикаже и објасни ритмичке фигуре (дводијелне, тродијелне, четвородијелне и осмодијелне подјеле, пунктиране и обрнуто пунктиране фигуре, синкопе, контртан, триоле и неправилне ритмичке групе); - свако тумачење ритмичке врсте или фигуре треба да прати нотна слика; - перманентно ради на повезивању теоријског и практичног знања; - за савладавање ритмичких врста и фигура примењује анализу музичких дјела.
3. Тонски низови и љествице	<ul style="list-style-type: none"> - наведе тонске низове (трихорд, тетрахорд, пентахорд и хексахорд); - именује тонове тетрахорда модалног и дур-мол система; 	<ul style="list-style-type: none"> - од слободно датог тона именује абecedом и интерпретира задате тонске низове навише и наниже; - препозна и запише аудитивно репродукован тетрахорд навише или наниже од задатог тона. 		<ul style="list-style-type: none"> - упозна ученике са одређеним тонским низовима кроз примјере из народне музике; - обнови/постави све дурске и молске љествице поштујући смер наставе: звук – слика – тумачење; - од ученика захтијева брзо изговарање тонова одређене љествице или тонског низа абecedом; - кроз визуелне схеме приказује и упоређује љествице и тетрахорде;

	<ul style="list-style-type: none"> - упоређује тетрахораде дијатонских љествица ; - класификује љествице на дијатонске, хроматске и дијатонско-хроматске и зна да их дефинише; - класификује дијатонске љествице дур-мол система; - наведе елементе љествице и репродукује дефиниције термина степен, ступањ и тетрахорд; - изговори напамет квинтни круг навише и наниже; - укаже на одређене сличности и разлике између љествица дур-мол и модалног система; - именује тонове пентатонских љествица; - запише тонове балканског мола од задатог тона; 	<ul style="list-style-type: none"> - опажа и интонира гласом и инструментом задату љествицу - препозна и запише звучно репродукован љествични низ навише или наниже од задатог тона. - опажа и разликује дурски и молски тонски род; - брзо наведе и именује тонове паралелне и истоимене љествице супротног тонског рода; - транспонује одређене тонске низове и љествице на другу тонску висину или тоналитет; - опажа и интонира тонске висине у задатом тоналитету; - брзо примјењује многостраност тонова и тонских низова; - на основу научених љествица брже и прецизније препознаје тоналитете; - препозна и запише одговарајуће модалне мелодије; - препозна и запише одговарајуће хроматске низове и љествице; 		<ul style="list-style-type: none"> - упозна ученике са модусима (староцрквеним љествицама) на примјерима модалних мелодија као припрема за рад на модусима на настави солфеђа; - објасни нетемперовани и темперовани систем, као и редослијед љествица и предзнака, што се, у великој мјери, поједностављује учењем ланца дурских квинтакорада; - објасни и увјежбава са ученицима квинтни круг у оба смјера; - укаже на звучну и теоријску блискост паралелних и истоимених љествица; - захтјева од ученика да путем анализе уоче карактеристике одређеног модуса и припадност дурском или молском типу; - укаже ученицима на карактеристике модуса „чистих боја“ (јонски, дорски и фригијски) - упозна ученике са љествицама са простора Балкана; - објаснити основне карактеристике хроматских, цјелостепених и енхармонских љествица; - ради константно на савладавању многостраности тонова и тонских низова; - кроз анализу адекватних нотних примјера из умјетничке и инструктивне литературе повезује знања из теорије са практичном примјеном; - континуирано и перманентно увјежбава са ученицима одређене музичке појаве, дефиниције и термине кроз различите наставне дисциплине и вјежбе;
--	---	--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - именује тонове хроматских љествица; - енхармонски замјени љествицу; - именује тонове цјелостепене љествице; - препозна написано љествично кретање; - кроз анализу задатог музичког дјела или његовог дијела препозна љествице, тетра хорде, дијатонске и хроматске полустене и степене. 	<ul style="list-style-type: none"> -самостално компоује краћу музичку реченицу у задатом тоналитету; - препозна љествице на основу повисилица и/или снизилица у предзнаку. 		<ul style="list-style-type: none"> - ради на интонирању и опажању појединачних и групе тонова у тоналитетима који су обрађени на настави солфеђа; - ради на интонирању и опажању љествица у тоналитетима који су обрађени на настави мелодике; - развија код ученика музичку креативност и стваралаштво. - ученицима, и у овом случају, укаже на префињену симетрију, која влада у музици, чиме ће их охрабрити да учењу приступају са разумијевањем савршеног реда у музици, не као огромном мноштву неповезаних чињеница, већ као складном систему крајње логично повезаних елемената; - уведе ученике у савремену терминологију, што ће им обезбиједити бољу интерпретацију; - неопходно је непрестано прожимање сва четири модула, на сваком часу.
4. Интервали (термин и класификација интервала, практични рад са интервалима).	<ul style="list-style-type: none"> - објасни термин двозвука/интервала и зна да наведе све начине подјеле интервала; - брзо изговара све врсте и величине интервала од задатог тона навише и наниже; - транспонује љествичне интервале у друге тоналитете; 	<ul style="list-style-type: none"> - брзо и тачно идентификује и репродукује дијатонске и хроматске двозвуке /интервале у тоналитету и од слободно задатог тона. - препозна величине и врсте интервала; - препозна и примјени обртаје интервала, енхармонске, мелодијске и хармонске интервале, консонанце и дисонанце (увијек са ослонцем на реалан звук); 		<ul style="list-style-type: none"> - упозна ученике са термином двозвук/интервал, полустјепен и цијели степен); - изврши и прикаже поделу интервала према звучности, именима (величини), врсти, начину извођења (мелодијски и хармонски), смјеру кретања (навише и наниже); - објасни подјелу на основне/просте и сложене интервале; - обнови/научи ученике мотиве/пјесме за одређене карактеристичне мелодијске скокове (интервале) у одређени ступањ љествице. - ради паралелно на интонирању и опажању двозвука/интервала у тоналитету и од слободно задатог тона;

	<ul style="list-style-type: none"> - конструише и напише обртаје, основне и сложене интервале навише и наниже од задатог тона; - обиљежи шифрама све интервале; - уочи и исправи грешке у нотном тексту према шифрама; - да кроз анализу нотног текста препозна, именује и обележи интервале. Интервала; - схвати природу интервала као растојања између тонова, као и потребу да се у пјевању ослања на саме тонове, а не на растојања међу њима. 	<ul style="list-style-type: none"> - интонира научене мотиве/пјесме за скокове у одређени ступањ/ интервал љествице; - записује двозвуке и двогласне диктате; - препозна и интонира задати интервал као скок из једног у други ступањ одређеног тоналитета; - запише и одсвира задати интервал на клавиру и свом инструменту. 		<ul style="list-style-type: none"> - рад на опажању интервала изводи уз схематски/табеларни приказ интервала по групама; - објасни и визуелно прикаже рад на обртајима интервала; - прикаже рад на разрјешењу дисонантних интервала; - посвети посебну пажњу практичним вјежбама, усменим и писменим, при чему треба да инсистира на брзини одговора; - објасни ученицима да интервали имају своју сврху у музичкој комуникацији, али не и у пјевању, будући да онемогућавају доживљавање тоналног центра, па самим тим и чисту интонацију; да укаже ученицима на лакше и брже начине систематизације интервала; - теоријска тумачења и вјежбања интервала константно повезује са нотним текстом и звучним представама; - прикаже љествичне интервале у дијатонским љествицама и модусима; - користи ИКТ у раду на интервалима; - константно користи композиције и инструктивне примјере који се обрађују на главним и осталим стручним предметима.
5. Акорди (појам, облици и типови акорада, љествични акорди и њихова многостраност, практични рад са акордима).	<ul style="list-style-type: none"> - објасни термин акорда и зна да наведе све облике и све типове акорада (дијатонски и хроматски); - на основу наученог ланца дурских 	<ul style="list-style-type: none"> - брзо и лако гради, опажа и интонира све врсте трозвука и обртаја, без размишљања о њиховој грађи, чиме ће рад на септакордима, али и интонирање и читање с листа бити олакшани и убрзани; 	- процјени сам себе и свој рад.	<ul style="list-style-type: none"> - пружи основна тумачења о акордима у свим облицима; - звучно и визуелно постави акорде; - упути ученике да кроз напамет научени ланац дурских квинтакорада лако и брзо дођу до свих врста квинтакорада и њихових обртаја и да им још једном укаже на савршену логику која влада у музици;

	<p>квинтакорда именује све трозвуке дијатонског типа;</p> <p>- брзо абecedом именује све трозвуке и четворозвуке дијатонског типа навише и наниже од задатог тона;</p> <p>- изговара све љествичне трозвуке и четворозвуке у свим врстама дура и мола те прикаже многостраност љествичних квинтакорада;</p> <p>- транспонује одређене облике акорда на друге тонске висине;</p> <p>- конструише и напише обртаје акорада навише и наниже од задатог тона.</p>	<p>- брзо и напамет изговара ланац дурских квинтакорада;</p> <p>- препозна и изведе љествичне акорде и њихову многостраност;</p> <p>- интонира консонантне и дисонантне акорде од слободно задатог тона навише и наниже;</p> <p>- идентификује и примјени доминантни септакорд и обртаје, као и остале септакорде у основном облику;</p> <p>- све разматране акордске појаве препозна у примјерима из литературе.</p>		<p>- пружи објашњења о љествичним акордима и њиховој многостраности;</p> <p>- укаже на сличности и разлике између одређених акорада;</p> <p>- пружи основна тумачења о доминантном септакорду, његовим обртајима, као и о осталим септакордима у основном облику;</p> <p>- посвети посебну пажњу практичним вјежбама, усменим и писменим (увијек и са ослонцем на реалан звук), при чему треба да инсистира на брзини одговора;</p> <p>- ради на интонирању и опажању акорада у складу са наставом солфеђа;</p> <p>- ради паралелно на интонирању и опажању акорада у тоналитету и од слободно задатог тона;</p> <p>- рад на опажању акорада изводи уз схематски /табеларни приказ акорада по звучности, врстама и облицима;</p> <p>- приликом рада на опажању врсте акорада свира симултано и брзо у разним регистрима.</p> <p>- инсистира на домаћим задацима;</p> <p>- све разматране акордске појаве и њихове примјене у пракси прикаже и кроз практичне примјере из музичке литературе;</p>
<p>6. Тоналитет (појам, функције у тоналитету, каденце, штимови, хармонске везе, дијатонске модулације, мутација, практична примјена).</p>	<p>- објасни термин тоналитет;</p> <p>- прави разлику између термина тоналитет, љествица, тоналност и акорд;</p> <p>- објасни термин тритонус и његову</p>	<p>- препозна и изгради акорде на основним функцијама у задатом тоналитету;</p> <p>- интонира различите варијанте каденци;</p> <p>- зна да сам искомпонује каденцу у задатом тоналитету, са примјеном</p>	<p>- процјени сам себе и свој рад.</p> <p>- много боље разумије логику дур-мол система и да оствари директан приступ свакој од његових љествица на основу збира предзнака.</p>	<p>- упозна ученике са терминима тоналитет и тоналност;</p> <p>- научи ученике три основне функције у тоналитету;</p> <p>- упозна ученике са термином тритонус; упозна ученике са стабилним и лабилним тоновима у тоналитету;</p>

	<p>улогу у успостављању тоналитета;</p> <ul style="list-style-type: none"> - наведе три основне функције у тоналитету; - препозна и разликује савршену и несавршену аутентичну каденцу. - наведе све акорде на главним и споредним ступњевима; - кроз анализу музичког дјела препозна и обиљежи тонални скок, мутацију и дијатонску модулацију; - схвати однос тоналитета у квинтним круговима, као и однос предзнака према њима; - разумије суштину дура и мола и вриједност тоничне терце као њиховог главног обиљежја. 	<p>одређене ритмичке врсте и фигуре;</p> <ul style="list-style-type: none"> - интонира и опажа штимове тоналитета; - опажа и идентификује строге хармонске везе (исписивањем нота у линијском систему и/или шифри акорада); - напамет репродукује одређени број примјера за боју тоналитета; - опажа и интонира строге хармонске везе; - аудитивно опази тонални скок, мутацију и дијатонску модулацију; - компоује мелодију у задатом тоналитету; - испише и обиљежи хармонске функције у задатом музичком примјеру; - се кроз тоналитете креће пречицама у односу на заобилазни пут кроз квинтни круг и схвати консонантне квинтакорде C-duga као полазишта за савлађивање тоналитета; - користи одређене доступне софтвере за рад на хармонским везама и тоналитетима. 	<ul style="list-style-type: none"> - научи и представи ученицима хармонске функције и њихове представнике (замјенике) (акорди на главним и споредним ступњевима); - објасни ученицима систематизацију тоналитета; - ученицима објасни зашто је C-dur основна љествица и да их упуту на пречице према тоналитетима са много предзнака, као и да мол представи и по принципу дуализма у односу на дур; - упозна ученике са савршеним и несавршеним аутентичним каденцама; - ради на интонирању и опажању штимова; - стално ради на функционалном начину размишљања,- научи ученике да репродукују одређени број музичких примјера напамет за трајно фиксирање боје тоналитета; - ради на опажању и интонирању строгих хармонских веза те развоју хармонског слуха; - ради на развоју музичке меморије; - упозна ученике са могућностима промјене тоналитета: са тоналним скоком и са дијатонским модулацијама у паралелни, доминантни и субдоминантни тоналитет; - објасни процес мутације; - све научене и обрађене појаве и термине повезује са примјерима из музичке литературе, домаће и стране, што олакшава разумијевање и трајно памћење одређених појмова; - примењује анализу композиција и инструктивних примјера са наставе солфеђа и главних предмета како би се успоставила корелација између стручних и главних предмета;
--	---	--	---

				- све наведене тематске области у програму појединачно приказане комбинује, практикује и узајамно прожима како би се остварила и корелација и координација између наставних дисциплина; - примењује ИКТ у настави. - константно користи композиције и инструктивне примјере који се обрађују на главним и осталим стручним предметима.
Интеграција				
Корелација са главним и стручним предметима.				
Извори				
<ul style="list-style-type: none"> Деспих, Дејан. (1997). <i>Теорија музике</i>. Београд:Завод за уџбенике и наставна средства Васиљевић, З., Дробни, И., Каран, Г., Ћалић, М. (2000). <i>Солфеђо са теоријом музике за I разред средње музичке школе (треће издање)</i>. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства Васиљевић, З., Дробни, Т. (2001). <i>Теорија музике: сликом до схватања – вјежбом до знања</i>. Српско Сарајево:Завод за уџбенике и наставна средства.Дробни, И., Васиљевић З. (2006). <i>Теорија музике за музичке школе</i>. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Živković, M. (1979). <i>Metodika teorijske nastave</i>. Beograd: Fakultet muzičke umetnosti. Тајчевић, Марко. (1994). <i>Основа теорије музике</i>. Београд: Просвета. 				
Оцјењивање				
<p>Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.</p> <p>Приликом оцјењивања процјењују се:</p> <p>Низање љествица (у оба смјера) од било ког тона, као и њихово упоређивање на истом тону; именовање појединачних ступњева љествица; изградња интервала и акорада (у оба смјера) и њихово упоређивање на истом тону; познавање ланца дурских квинтакорада и његова примјена на све врсте квинтакорада и њихових обртаја; све разматране акордске појаве и примене у пракси прикаже и кроз анализу примјера умјетничке музике.</p> <p>ИСПИТНИ ЗАХТЈЕВИ:</p> <p>Усмени дио испита: Примјена наученог у оквиру захтјева из мелодике, ритма и диктата.</p>				

	Усмено излагање	Тест	Испит
1. Тон и његове особине	*	*	
2. Ритам и метар	*		
3. Тонски низови и љествице	*	*	*
4. Интервали	*		
5. Акорди	*		
6. Тоналитет	*		*

Радно тијело које је припремило модуле:

1. Др Саша Павловић, ред.проф., члан из реда универзитетског наставног особља,
2. Мр Славица Глувић, ванр. проф., члан из реда универзитетског наставног особља,
3. Матија Антонић,асист., члан из реда универзитетског наставног особља,
4. Лазар Радоја, члан из реда васпитно-образовног особља.